

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna šte. 10 Rpf

Stane četrletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Na razvalinah Evrope 20. stoletja triumfira — narod!

Povodom velikega zborovanja nar. soc. učiteljske zveze na Dunaju je govoril državni vodja tiska dr. Dietrich. V svojem govoru je orisal naše razdobje z besedami: „V tem je veličina naše dobe, da je individualistično mišljenje, ki je skozi stoletja narekovalo razvoj, razveljavljeno in ga je nadomestilo občestveno mišljenje, ki daje življenju nove osnove in odpira nove razvojne možnosti. Tako se odpravlja napaka, ki so jo zagrešila stoletja pred nami!“ Govor, namenjen narodno-socialističnim vzgojiteljem, je odjeknil še drugod, nas pa napotil še k naslednjim razmišljanjem.

Evropa, ki naj bi bila procvitala pod varstvom mirovnih pogodb in Društva narodov, se je razsula. Naenkrat so se države zavedle svojega položaja, da so kljub paktom in vzlic političnim prijateljstvom osamljene ter navezane samo nase. To spoznanje jih je sedaj napotilo v mrzlično oboroževanje. Istočasno javljajo iz domala vseh držav, da se notranje-politično težišče pomika na desnico, to je k narodno usmerjenim skupinam političnih strank. Kot pred desetletji velekapitalizem, je danes boljševisem samo še prazen strah in že se krhajo razne ljudske fronte, torišča prevratnega socializma. Vstaja videz, da bo tudi v ostalih državah politično življenje sledilo smerem, katere je nakazal razvoj Velike Nemčije in Italije. Kot pred dobrim stoletjem gre tudi danes preko Evrope — četudi nevidna — velika revolucija, ki bo veliko in malo življenje preustrojila do njegovega dna.

V začetku devetnajstega stoletja je za Evropo v revoluciji krvavela Francija. Z velikansko silo je buknilo na dan, kar so učenjaki prej mislili in izmislili. Izza srednjega veka so bili ostali samo še okvirji in duha prazno ljudstvo je ječalo pod obveznostmi, ki jih nalagajo Bog, narod, stan in družina. V prvi revolucionarni noči sta se rodila poedinec in njegova pravica, obžarjena po krilaticah svobode, enakosti in bratstva. Že drugi dan pa je bilo dostojanstvo človeka-poedinca spet omadeževano. Država je bila ponižana v društvo, narod je postal svota enako govorečih ljudi, v družabnem življenju sta prisegala na neovirano svobodo podjetnik in delavec, bogataš in revež, v gospodarstvu se ločila producent in konzument, kupovalec in prodajalec. Nazor o svetu in njega ureditvi, predstava o Bogu in onostranstvu sta postala vsakogar zasebna zadeva. Tretji dan krvave revolucije je končno umazal svobodo, enakost in bratstvo z gospodarsko samopašnostjo, kulturno razbrzdanostjo in politično samovoljo. Dostojanstvo človeka-poedinca je bilo po političnih diktatorjih, brezobzirnih kapitalistih, strastnih socialnih revolucionarnih in anarhistih ter še po drznih bogotajcih spremenjeno v sramoto človeka-poedinca.

Dolgih sto let je trajala revolucija, pričeta v Franciji. Končala je s popolnim polomom liberalizma, nauka o neovirani svobodi, s polnim krahom kapitalizma, načela o samopašnem gospodarstvu, in z razgaljenjem prevratnega komunizma in boljševisma. Kar je od francoske revolucije še ostalo, je, da se je poedinec zavedel sebe in svoje pravice in da je mali, dotlej zaslužnjeni in tlačeni človek zadobil dostojanstvo svojega človečanstva.

Tudi danes gre preko evropskih tal revolucija, četudi nevidna. To, kar se godi v fašistični Italiji, za čemer stremlji nemški narodni socializem, za kar krvavi nesrečna Španija, to ni prazen fantom, domislila nekaterih, in tudi ne noben slučaj. Človeku se zdi, kot bi se bil po revoluciji minulega stoletja odkriti poedinec s svojo pravico vred vzbudil v strašni osamelosti in si zaželel nove povezanosti in nove družine. Zdi se, kot bi si po nasilnih obveznostih internacionalnega kapitalizma in marksizma preobremenjeni človek zaželel večje svobode. Res je, da moti za poglede na naš čas premnoga nevšečnost in neprijetnost, ki bi dali

slutiti še mnogo bodoče neugodje. In vendar bo zgodovinar po sto letih zapisal o naši dobi besede: rodil se je narod! Evropska ljudstva so utrjena po blodnjah in zalodah odkrila preprosto in vendar tako čudovito skrivnost v narodu povezanega in v narodu svobodnega poedinca.

Narod v svojem dostojanstvu vstaja! V letih po svetovni vojni se je narodila vrsta narodnih držav. Vsa desetletja sem od vojne je bilo v aktih na zeleni mizi mednarodnih diplomatov vprašanje zatiranih narodnih skupin. Država za državo pristaja na načelo narodnega kulturnega občestva, ki ne pozna političnih meja in državnih mejnikov. Vsa modrost evropskih državnikov se izčrpa v zavarovanju in očuvanju naroda v lastni državi.

0 usodi slovanskega naroda v Karpatih.

Sredi Karptov živi ljudstvo, čigar govorica ne navadno sliči naši slovenski. To je narod Rusinov ali Ukrajincev. Vseh je nekako 500.000, njihovih rojakov v Poljski in sovjetski Ukrajini pa nad 40 milijonov. Na ozemlju Podkarpatske Rusije živi še 100.000 Madžarov, drobci slovaškega, nemškega in rumunskega naroda in 90.000 židov. Okroglo 7 desetih vsega prebivalstva pripada torej Slovanom.

Zgodovina rusinskega ljudstva je dokaj žalostna. Skozi stoletja so tlačanili madžarskim grofom, pod Avstro-Ogrsko so jih raznarodovali madžarski gospodari, iz Rusije in Galicije došli židje pa so narod gospodarsko upropaščali. Šele s pridružitvijo Rusinov Čehoslovashki se je gospodarski in predvsem kulturni položaj začel boljšati. Prvič v svoji zgodovini so dobili Rusini svoje lastne šole in je začela delovati narodna prosveta.

Takoj po razpadu stare Čehoslovashke so se Čehi, Slovaki in Rusini izjavili za sožitje v novi skupni državi. Po oddelitvi sudetskih Nemcev Nemčiji, tješinskih Poljakov Poljski bi bilo udruženo tudi ozemlje madžarske manjšine Madžarski.

Francija se obrača k Italiji in Nemčiji.

Predsednik francoske vlade Daladier pripravlja novo politično fronto, v kateri bo združil vse zmerne stranke, zavrnil pa socialiste. Na tej politični osnovi snuje dalekosežne politične in gospodarske preokrete, brez katerih bi Francija lahko zajadrala v revolucijo. Tudi se pripravlja na zunanje-politično preokrenitev k Nemčiji in Italiji. Istočasno bo vlada novo Francijo dobro oborožila.

Italija daje prednost Libiji.

Očividno izkušnje v Abesiniji niso najboljše, ker je Italiji bolj pri srcu Libija, pokrajina med Egipitom in Tunisem. Koncem oktobra je odšlo 15 tisoč izseljencev iz Italije v Libijo. Nekaj vasi že obstoja, vrsto domov so zgradili v zadnjem času. Vojaki so kopali studence, s traktorji zorali tla, ogradili polja, pripravili orodje in živino ter celo živež za prve tedne. Za izvedbo libijske kolonizacije je vlada namenila 500 milijonov lir. Kolonisti so izprva neke vrste delavci kolonijalnega urada, pozneje delijo kot najemniki pridelek z uradom, končno postanejo kmetje ter odplačujejo svoj dolg v trajnih obrokih. Izseljence so izbrali iz Lombardije, Sicilije in Apulije. Došle v Libijo so z avtomobili prepeljali v določeni kraj, kjer je gospodarja že čakalo orodje in živina, gospodinjstvo pa čedno urejena kuhinja in v njej vrhuvsega celo že riž in makarone. V vsaki vasi je postavljena cerkva in šola, pošta, občinski urad in zadružna prodajalna. Za naselitev ene same družine je bilo potrebnih 25.000 mark našega denarja. Če se bodo vladni načrti z Libijo posrečili, odide prihodnje leto novih 20 tisoč izseljencev v kolonijo.

Angleži so zavzeli Jeruzalem.

Po vstaji Arabcev je prišel stari Jeruzalem v oblast vstašev in angleška vojska je morala s pravcatim napadom mesto zavzeti in obnoviti red. Arabci so bili skriti po strehah in raznih poslopjih. Svojo pozornost so posvečali židovski četrti, tam

Dva velika evropska naroda pa sta po silovitem nacionalnem vzponu očitno izjavila, da poznata tudi v mednarodnem življenju samo eno vodilo in načelo in to je svoj lastni interes in svojo lastno korist.

Francoska revolucija je bila visoka šola vse Evrope. Z žrtvami, zelo velikimi žrtvami je bilo pridobljeno dostojanstvo človeka-poedinca! Tudi italijanska, nemška in španska revolucija so visoka šola. V to šolo pohajajo tudi slovanska ljudstva in v njihovi vrsti tudi mi Slovenci. Če smo se dobro učili v stoletju, ki je za nami, in ne preziramo naukov stoletja, v katerem živimo sami, bomo bodočo svojo in naše Evrope usodo kovali tudi mi!

A Madžarom in Poljakom se hoče še rusinske zemlje. Na stotine madžarskih agentov je poplaval rusinske vasi, z denarijem je Madžarska kupovala raznarodovane rusinske izobražence in dobila na svojo stran celo bivšega rusinskega ministrskega predsednika, ki je pristajal na madžarsko željo, naj o pripadnosti Podkarpatske Rusije odloči ljudsko glasovanje. Praška vlada je odločno nastopila: takoj je odstavila podkupljenega predsednika, aretirala madžarske agente ter odklonila madžarski ultimatum, ki je terjal glasovanje. Na željo Čehoslovashke naj odločita o Podkarpatski Rusiji Nemčija in Italija.

Simpatije Nemčije so na strani Rusinov, ki hočejo živeti v Čehoslovashki. Zunanji minister Ribbentrop je začetkom tedna bival v Rimu in se razgovarjal o Karpatih z Mussolinijem. Potek in izid razgovorov še ni znan. Verjetno pa je, da Nemčija ne bo dovolila, da bi se stvoril meddržavni blok Poljske, Madžarske in Italije, ki bi evropski zahod ločil od vzhoda. O končni odločitvi rusinske usode, ki pade v bližnjih dneh, bomo poročali.

z bombami zažgali policijsko postajo ter obstreljevali rabinsko šolo. V njihovi oblasti so se nahajali tudi samostani z laškimi, francoskimi in drugimi menihi in redovnicami, a uporniki so tuje respektirali. Ko je postal položaj za Angleže že skrajno neroden, so se odločili na napad. Več sto angleških vojakov je hipoma zasedlo staro mesto, zasledovalo upornike, ki so se takoj poskrili, in preiskalo vse arabske hiše za orožjem in vstaši. Pri tem je bilo treba previdnosti, da ne bi bila skrunjena številna svetišča in prizadeto nedolžno ljudstvo. Pa zgradbe starega mesta so čisto svojevrstne. Ceste so ozke, vsaka hiša ima globoko klet in podzemski hodniki vodijo na prosto v predmestjih. Komaj so se vojaki z enega kota odstranili, že so od tam spet streljali za njimi uporni Arabci. Tako ostaja od Angležev zasedeno mesto še naprej uporniško gnezdo.

Kitajska ne bo obupala.

Po zavzetju velikih južno-kitajskih mest Kantona in Hankava je postal položaj Kitajcev obupen. Odrezani so od morja in s tem navezani samo še nase. Japonske se je polotilo silno navdušenje in že se pojavljajo načrti, da bi se Kitajska uredila liki Mandžurija ter z vzhodnoazijske celine odstranil vsak evropski vpliv. Medtem je kitajski zunanji minister tujim časnikarjem naglasil, da se bo Kitajska borila do zadnjega diha. „Še nikdar ni bilo kitajsko ljudstvo bolj odločno za boj proti Japoncem, kakor sedaj. Bojevali se bomo, dokler Japonci ne predložijo pravičnih mirovnih pogojev,“ tako je minister zaključil.

To in ono iz Jugoslavije. Minuli teden je imela Prosvetna zveza, ki je najmočnejša kulturna organizacija v Sloveniji, svoj letošnji občni zbor. Poročilo o njenem poslovanju v minulem letu priča o velikem prosvetnem razmahu Slovencev. — Družba sv. Rafaela, ki skrbi za izseljence, je imela svoj občni zbor, ki je potrdil kot predsednika

prevz. škofa dr. Rožmana. — V avgustu prihodnjega leta se bo vršil v Ljubljani mednarodni kongres Kristusa-Kralja. — Dvajsetletnico prve slovenske narodne vlade so proslavili slovenski listi v minulem tednu z zanimivimi članki, ki so naglašali, da je slovenski narod z ustanovitvijo slovenske narodne vlade 29. oktobra 1918 dokazal svojo politično zrelost. — Volilno razpoloženje raste iz dneva v dan. Vladni tabor nastopa enotno v JRZ, na katere prvem mestu kandidira predsednik Stojadinovič, vladna opozicija ima spet svojo skupno listo in je njen nosilec vodja Hrvatov dr. Maček. Potek volilnega boja vzbuja zanimanje tudi v inozemstvu. — Stališče nemške manjšine. V Beogradu so zborovali zastopniki Nemcev v Jugoslaviji in sprejeli sledečo resolucijo: Pri skupščinskih volitvah bo nemška manjšina odobrila notranje- in zunanje-politični kurz Stojadinovičeve vlade. Zadnja tri leta te vlade so Nemcem prinesla na vseh področjih političnega in narodnega življenja varnost in napredek in zato bodo Nemci strnjeno glasovali za Stojadinoviča. — Tudi madžarska manjšina bo glasovala za vlado.

Nemške kulturne ustanove na Češkem. Nemška vlada je izjavila, da hoče podpirati nemško univerzo v Pragi in vzdrževati ostale nemške kulturne ustanove na Češkem. V protiuslugo bi dovolila, da podpira praška vlada češke kulturne ustanove v Nemčiji. — Tovrstna pogodba med našo državo in Jugoslavijo bi bila nedvomno v prid Hrvatom v Gradiščanski in Slovencem na Koroškem.

Položaj v Španiji slika nek zmeren angleški list sledeče: Madrid, Barcelona in Valencija so še vedno v rokah republikancev in tod je še dovolj materiala za vojaštvo. Franco ima dovolj častnikov, a premalo prostakov. Republikanec dela preglednice vprašanje oskrbe z živili, vojska generala Franca pa postaja nevoljna, ker se ji ne posrečuje večji uspehi.

„Tri izhode iz položaja imamo,“ pravi angleški zunanji minister Halifax. „Ali vojno, oborožen mir ali mir z mednarodnim sporazumevanjem. Vojna je pekel, oborožen mir so vice, mednarodni sporazum o miru pa raj. Mi Angleži hočemo raj in bomo šli k njemu, če treba, skozi vice.“

Razgled po svetu. Na Dunaju je umrl oče bivšega kanclerja Schuschnigga. — Grški kralj je potoval skozi Jugoslavijo in bil gost kneza-namestnika Pavla na Brdu pri Kranju. — Češki in moravski škofje so se zahvalili sv. očetu za prisrčne želje češkemu narodu. Odgovoril jim je sv. oče, da bo molil za napredek in srečo češkega naroda. — Hotel, kjer je povodom kongresa radikalnih socialistov v Marseju stanoval predsednik Daladier, je nenadno pogorel. — Anglija je pokupila domala ves rumunski pridelek žita. — V pondeljek se je začel redni potniški promet po železnicah med Nemčijo in Čehoslovaško. — Konrad Henlein je bil za zasluge imenovan za rezervnega majorja. — Na Balkanu in v Rumuniji je padel sneg. Sklepajo na hudo zimo. — Požar je izbruhnil na parniku „Deutschland“, ki je plul sredi Atlantskega oceana. Požar so udušili mornarji sami. — Dunajska borza je spet začela poslovati. — Po 18 mesecih je v Avstraliji spet začelo deževati. Dolga suša je avstralsko ovčjerejo hudo prizadela. — Napoveduje se prijateljska pogodba Nemčije in

Poljske za dobo 5 let. — 20letnico političnega osvobođenja je Čehoslovaška praznovala v znamenju dela.

Najdražji zaklad.

Nam ljudem je prirojeno, da se radi navežemo bodisi na mrtvo ali živo stvar. Vsaka naša misel se vrti okoli nje, njej posvečamo svojo skrb in vso svojo ljubezen. O nekem zločincu pripovedujejo, s kako požrtvovalno in vsega občudovanja vredno ljubeznijo je visel na svojem psu, zvestem spremljevalcu svojih potov. Medtem ko je hladnokrvno umoril svojo lastno mater in ga nedolžno prelita kri ni niti najmanj ganila, je zbesnel, ko so mu odvzeli njegovega psa. Učenjaki razlagajo ta čudni pojav v človeku, da nekomu ali nečemu vsakdo izkazuje očetovsko in materinsko skrb, kot klic človeške narave, naj si svoje cilje iščemo izven sebe.

Vsa krb nekaterih je položena v denar. Kovina ali papir, ki ji zemljani nadevajo ime denarja, jih neprestano draži in nikdar si ga niso dovolj nagrabili. Vsa njihova — pokvarjena — nrav kriči za denarjem. Če bi jim ne bilo treba skrbeti za vsakdanjo jed in pijačo, bi najrajši prodali vso svojo imovino za zvencevo kovino in barvani papir. Slučaji, da umirajo skupi ob neizmernem svojem bogastvu, nikakor niso redki in jih lahko iščemo v malem in velikem svetu. Ta tip ljudi je morda najnesrečnejši, to življenje najnemirnejše. Saj trpinči skopuhe neprestano misel, da pride nekoč trenutek, ko se bo treba posloviti od kovnatega ljubljence in ga prepustiti svojim dedičem.

So drugi, katerih svet je dom, stanovanje, kmetija. Ne vidijo ničesar drugega kot svoje posestvo. Vse bi vtaknili vanj, nikdar jim ni dovolj lepo in udobno. Neprestano samo popravljajo, investirajo, kupujejo, spreminjajo. Naj pri tem družina strada, naj kličejo sosedji na pomoč naj se potaplja vsa njihova vas, zanje obstoja samo njihovo posestvo. Tovrstna neurejena ljubezen ima še svojo posebno stran. Navadno ljudem ni pred očmi celo posestvo, marveč samo eden njegovih kosov, prepogosto nikakor najvažnejši. Pripovedujejo o kmetu, ki je vse svoje denarje vtaknil v konje. Lepi konji so bili njegova strast. Za ničesar se ni toliko brigal, kakor za svoje štirinože ljubljence pri jaslih v hlevu. Pri njih je prebil večji del svojega časa, z njimi obvozil vso daljino in bližnjo okolico. Ko so mu nato ob prisilni dražbi vzeli konja, je bil strt in uničen, kakor da bi bil izgubil vse. Spet drugi je videl samo svojo gospodarsko poslopje. Vse, bahav skedenj in lepo pobeljen hlev, to je bil cilj njegovega hrepenenja. Streha domače hiše je že kazala luknje, zidovje je odpovedalo, on pa je mislil še vedno samo na svojo gospodarsko pristavo. Koliko takih in sličnih zgodbic pozna naše podeželje. Najnedolžnejša je morda še ona, da je gospodar ob svoji brigi za živino in polje pozabil na svojo družino in se naenkrat zavedel sprijenih otrok in uničene žene. Meščani vedo pesmice o ljudeh, stradajočih za luksuriorno stanovanje, prosjačenju vdanih za trohico elegancije v obleki, pomanjkanje trpečih za mesec dni razkošnega letovanja.

Naše podeželje je vobče zdravo. Skopuhi in posebneži so redki. Nekoliko neurejene ljubezni pa je v nas vseh. Kaj je naš najdražji zaklad. Prvi bo rekel: grunt. Drugi morda menil: domača hiša. Tretji se zasmeljal iz svoje nevednosti. Četrti bo važno modroval: Moj zaklad je v hlevu. Peti pa bo ponavljal iz kake gospodarske knjige: Kmetov najdražji zaklad je — gnoj. Nobeden teh ni izgo-

voril neresnice. Brez grunta ni kmetije, brez hiše ni družine, brez živine ni gospodarstva, brez gnoja ni poljedelstva. A vse to vendar ne more biti naš najdražji zaklad, za katerega garamo in kateremu posvečamo svojo skrb in ljubezen. Mi bi odgovorili na vprašanje za najdražjim zakladom na kmetiji: otroci! Najdražji zaklad vsake kmetije je zdrava, rdečelična otročad, ki bo nekoč posestnik-naslednik, žena-mati. Že vidimo, kako nam odgovarjate: pa to modrost smo vedeli že sami! Prijetelji! In vendar ni pri nas vse v redu!

Otroke radi zanemarjamo. Le malo ali celo nič se ne zmenimo za dobro njihovo vzgojo. Pripravniki se nam zdijo kot delavci na kmetiji, njihove duševne in telesne potrebe pa kaj radi prezremo. Komu od nas je mar njihovo versko življenje, otrokov odnos do Boga. Naš izgovor pravi, naj to oskrbi Cerkev. Komu od nas je pri srcu, ali se v otroku vzbujajo pravo rodoljubje, ljubezen do materne besede in prirojene narodnosti? Ali ne skomignemo z ramami, češ, ko so pa naše šole tako nedostatne. Naša vest se zbudi šele, kadar postane otrokova neznačajnost očitna, njegova mržnja do verskega življenja otipljiva, njegova brezbriznost glede materne govorice kričeča. Še sedaj utešimo svojo vest s tem, da iščemo vzroke povsod drugod, samo ne pri sebi. Le redko se zavemo, da bodo naši otroci nekoč nasledniki naše družine in našega posestva in bo njihovo dobro ime za plačilo ali kazni. Za svoje otroke in njihovo vzgojo bomo končno dajali obračun tudi v onostranstvu.

Naj torej poudarimo! Prvi in najdražji zaklad nam bodijo naši otroci! Njim bodi posvečena naša skrb, njim darovana naša ljubezen, njim namenjeno naše življenje. Ta zaklad nas bo resnično obogatil in osrečil!

A. H.

Domače novice

Našim naročnikom! Kdor lista ne dobiva, naj vpraša za njim pri poštne uradu. Če je zapisan v poštne sezname naročnikov, bo reklamiral zanj urad sam. Plačuje pa se „Koroški Slovenec“ potom vplačilnice, glaseče se na njegov poštni konto na Dunaju. Kdor hoče list nanovo naročiti, naj to sporoči neposredno upravi.

Naročnikom „Mladega Korotana“! „Mladi Korotan“ stane za leto dni 1 marko. Za slovenski tednik in mladinski mesečnik se skupno torej plačuje pet mark na leto. Naročnike „Mladega Korotana“ nabirajo dekleta ali društveni odborniki, lahko pa se naroči tudi neposredno pri upravi. Naročniki „Koroškega Slovenca“ bodo mladinski mesečnik dobivali kot stalno prilogo, če se nanj seve naročijo. „Mladi Korotan“ se plačuje ali poverjenim zato društvenim odbornikom (dekletom) ali neposredno potom vplačilnic „Koroškega Slovenca“, pri čemer se na drugi strani vplačilnice zabeleži, za kaj je denar namenjen. — Pri velikem pomanjkanju slovenskega tiska med našim ljudstvom obstoja veliko upanje, da si bodo zaželeli mladinski mesečnik najprej vsi naročniki slovenskega tednika in še prav številni nenaročniki. Male denarne žrtve nikomur ne bo žal, čigar pogled sega preko domačega gospodarstva.

Tako nastajajo laži! O motnjah rožanskega okrožnega sestanka slovenskih prosvetašev smo podrobno poročali. Kmalu pa so se znašli vseznali, ki so vedeli povedati, da so v Št. Janžu odkrili pravcato gnezdo zarotnikov, ki so bili do zob o-

Podlistek

Jack London:

P. Holeček:

Klic divjine.

(Konec.)

Na lovskih pohodih za losjimi čredami, ki so se pred grozečo zimo umaknile z gora, so se preselili volkovi z više ležečih krajev in prišli tudi v dolino k jezeru, kjer so bili poginili trije prijatelji. Buk je zdajci zagledal, da se mu bližajo v mesečini kakor široka bleščeča reka. Stal je sredi travnika nepremično kot kip in jih čakal.

Ko so ga ugledali, so vsi obstali ko pribiti; trajalo je precej časa, da si je največji med njimi upal skočiti proti njemu. Buk se je samo obrnil ko blisk in mu zlomil tilnik. Nato je stal nepremično kakor poprej, medtem ko se je za njim boril premagani volk s smrtjo. Še trije so ga poskusili napasti, a drug za drugim se je zgrudil s krvavim vratom na tla.

Tedaj so nenadoma planili vsi skupaj nanj in le čudovita hitrost mu je rešila življenje. Obračal se je naglo na zadnjih nogah in grizel kakor stekel na desno in levo, bil povsod ob istem času, povsod in nikjer. Ko so se ga hoteli lotiti od zadaj, je spredidel, da si mora zavarovati hrbet. Počasi se je umikal, da je prišel do kupa gramoza, ki so ga bili močje pri iskanju zlata zmetali iz jame; za kupom je skočil v jamo in se plazil ob steni do konca, kjer je tvorila jama pravi kot. Zdaj je

bil varen od treh strani in je nadaljeval boj za življenje in smrt. Padlo je še nekaj žrtev, preden so se volkovi prepričali, da mu ne morejo priti do živca.

Umaknili so se, peneč se od jeze, in beli zobje so se jim pošastno beščali v beli mesečini. Nekaj jih je leglo ne daleč od Boka na tla, drugi so stali in ga pozorno motrili, dočim so nekateri šli k vodi pit. Nazadnje se mu je previdno približal velik, mršav volk in prijazno zarenčal, kakor bi hotel reči, da bi rad sklenil prijateljstvo. Buk je spoznal svojega divjega brata, v čigar družbi je nekoč prebil ves dan in vso noč. Tedaj pristopi iz tolpe vodnik, star, z brazgotinami pokrit volk. Buk mu pokaže zobe in srdito zarenči. Stari volk sede, dvigne smrček proti mescu in začne žalostno tuliti. Takoj sedejo tudi ostali in uberó zateglo volčjo pesem. Buk so ti glasovi globoko pretresli; to je bil klic, ki ga je vabil, zdaj ga je natančno spoznal. Sédel je in tulil z njimi. Ko so nehali tuliti, je zapustil svoj kot in se jim pridružil. Volkovi so ga obkolili in ga pozorno ovohali. Nato je skočil stari vodnik pokoncu in jo mahnil skokoma proti gozdu; ostali volkovi so se gnali za njim. Na strani divjega brata je hitel tudi Buk in glasno lajal.

Minulo je nekaj let, ko so Jihati opazili na volkovih svojega kraja neko izpremembo. Nekateri izmed njih so imeli bele proge na smrčku in belo liso na prsih. Pripovedovali so pa tudi o pošastnem psu, ki je vodil volčjo tolpo. Imenovali so ga Volkodlak in bali so se ga kakor živga

vraga. Predrzo jim je ropal po taboru in kradel ujete živali iz pasti; ali delal je to tako zvito, da ga niso mogli nikdar zasačiti. Raztrgal jim je vsakega psa in se ni ustrašil niti najhrabrejših bojnikov. Mnogo lovcev se sploh ni več vrnilo v tabor, druge so našli mrtve s strašnimi ranami na vratu. Vselej so opazili v bližini mrličev sledove, ki so bili precej večji od sledov katerega koli volka. Vsako leto se v začetku zimskega časa losi selijo v gorkejšje kraje in Jihati potujejo za njimi; tedaj se neke doline skrbno izognejo. Kadar pri taborskem ognju pripovedujejo o nesreči, ki je žadela njihov rod, ko so šli skozi dolino, ki si jo je sam zli duh izbral za bivališče, si mnogo žen v znamenju žalosti zagrne obraz.

V tej tihi dolini pa se včasih poleti pojavi prebivalec, za katerega Jihati ne vedo. To je velik volk s krasnim, kakor svila bleščečim kožuho. Prihaja vedno sam in hiti na mali travnik, tjakaj, kjer izpod strohnelih vreč iz losje kože izvira rumen vrelec in se skriva v dolgi travi. Tam leži ta veliki volk dolge ure in strmi nemo predse. Včasih pa gre tudi tja na breg tihega jezera, gleda v temno globino in presunljivo tuli.

A ta volk ni vedno tako samotni. Kadar se bližajo dolge zimske noči in se pomikajo volkovi za losjimi čredami z gorá v doline, tedaj ga lahko vidiš, kako se žene v velikih skokih na čelu svoje zveste tolpe, ali pa sedi s tovariši v bledi luči polnočnega sonca in iz njih kroga se glasi prastara pesem volčjega rodu.

boroženi in so sprejemali še novo municijo (!). Nek kotmirški duhovitež jo je pogruntal, češ, da so v Št. Janžu v zadnjem trenutku preprečili pravo revolucijo (!) in tako dalje. Iz teh gorostasnosti se je pač treba učiti, kaj vse premoreta brezvestnost in zloba in da je pri vseh ustmenih vesteh skrajna previdnost zelo umestna.

Vojaki-novinci, ki so sprejeli vpoklic za 8. oz. 11. november, se javijo svojemu vojaškemu poveljstvu šele 2. decembra. Vpoklicni pozivi ohranijo kljub temu veljavo. Kdor je bil določen za letalstvo ali flak-baterije, nastopi svojo službo 29. novembra t. l.

Največji kamnati most v deželi Avstriji bo nedvomno oni, ki ga gradijo preko takozvanega Mlinskega grabna pri Velikovcu. V dolžini bo dosegal 200, v višini 25 metrov in bo torej največji most na Koroškem. Z njim bo odrezan ostri ovinek državne ceste, v katerem se je zgodilo že dokaj avtomobilskih nesreč. Most so že pričeli graditi in bodo gradbena dela trajala do konca prihodnjega leta. Stroški so preračunani na 1 milijon 200 tisoč mark. — Nov most so pričeli graditi tudi preko Zile pri Vetrovem. Dolg bo 102 metra. V juniju tekočega leta pa so dovršili načrt za beljaški most preko Drave.

Od Zile. Vse s polja smo že pospravili in smo z letino še kar zadovoljni. Posebno smo veseli lepega sadja, ki so ga nam naklonili lepi jesenski dnevi, ker menda sadja drugod ni preveč. — Delovni tabor v Čačah, ki sicer ni bil v polnem obsegu zaseden, je v torek 25. t. m. zapustil prvi kader službujočih. — Dekliško taborišče v Draščah tudi že gradijo in bodo tam dekleta vršila svoje polletje delovne službe, ki pa zanje zaenkrat še ni obvezna. Pri gradnji gospodarji dobro zaslužijo. — Brezposelnost je po Zili popolnoma izginila in delajo naši obrtniki celo v Porenju pri velikih državnih delih. — Na Brdu in v Goričah smo opravili zadnje žegne in s tem šele prav končali poletno sezono. Zaključili bodo ob Sv. Martinu rezervisti, ko bodo 12. novembra korakali k vojaškim vajam. Sploh naši Zilani sedaj mnogo več slišijo in vidijo o naši hrabri vojski, ker večkrat občudujejo velike avtomobile, kakoršni niso prej nikdar vozili po zilskih cestah. — Bistriški občinski urad se je preselil in sicer v hišo naše domače posojilnice. Menda se bo selil tudi poštni urad zaradi novih predpisov. — V Zahomcu je tragično končal mlado življenje Tinja Šnabl, pd. Ferjanov. Vsa sosesčina žaluje ob tej nenadni in za naše kraje nenavadni žaligri. N. p. v. m. — Prav prijazen sprejem je našel pri Zili „Mladi Korotan“ in že se oglašajo naročniki z Brda, Melvič, Št. Jurja in največ iz okolice Brnce.

Ferlach—Borovlje. Trajnega in izredno lepega jesenskega vremena se pač veseli vse. Tako so tudi najpočasnejši kmetje lahko pospravili svoje pridelke. Eno samo jutro je bila slana, ki je zelo škodovala in uničila skoraj vso požnjo ajdo in če bi to izostalo, bi bilo pa tudi žgankov povsod dovolj. — Tudi delavci, ki so zaposleni pri cestah, se radujejo lepih dni, saj so pri slabem vremenu ravni ti najprej ob svoj zaslužek. Delo sicer le počasi napreduje, ker manjka delovnih moči. Tudi marsikateri sad ali drevo je moralo biti odstranjeno in dati prostora novim širokim cestam. Takisto je bil posekan in izkopan tudi drevored ob kolo-dvorski cesti. — Glavni obč. tajnik g. Richter se je med potjo iz Celovca ponesrečil z svojim motornim kolesom, pripeljan je bil v celovško bolnico, vendar po kratkem poslan domov, da se leči doma. — Tudi z delom povečanja vodovoda se je končno začelo in pri Jägerwirtovem vrelcu že pojejo krampi in lopate. Izpeljavo je prevzela neka celovška tvrdka.

Schiefling—Škofiče. Prav radovedni smo bili na prvo glasovanjsko proslavo v Veliki Nemčiji. Prijetno je iznenadilo, da niti v Celovcu in ne v drugih večjih koroških krajih niso letos navajali zastarelih očitkov glede narodu zvestih koroških Slovencev. Razočaral pa nas je na škofiški glasovanjski prireditvi govor tukajšnjega nadučitelja g. Prascha, ki je z vso svečanostjo trdil, da se nahajajo na Koroškem samo „Windische“ in da še ti izhajajo samo od Nemcev. — Naši otroci so se začeli bati šolskega pouka. Nalog imajo, naj se v šoli in izven šole razgovarjajo samo nemško, tudi šolski pouk je čisto nemški. Pa so se otroci s svojimi starši vred hoteli veseliti, da bo z lično popravljenim šolskim poslopjem reformiran tudi šolski pouk tako, da bo spoštoval materno govornico malih šolarjev. — Cesto od Drave preko Št. Ilja v Škofiče so čedno popravili in so je vselej posebno ob njej ležeče vasi. Sedaj razširjajo cesto od Škofič do Loge vesi za dober meter in pol. — Celovrsto mladih ženimov in nevest imamo v oklicih. Baje pa je pri okrajni politični oblasti toliko prijav za civilne poroke, da je treba potrpljenja, da pridejo bodoči zakonci na vrsto. — Pokopali smo 44letno mlado Žnidarico. Rajna je bila nadvse dobra žena. Ker njej sami materinska sreča ni bila dana, je rada zbirala druge otroke in se

veselila njihove nedolžnosti. Osamljenemu možu naše toplo sočutje! Rajni večni mir! — Z veseljem čakamo prvega vabila društva „Edinosti“ na sestanek ali prireditev. Naši vrli prosvetni delavci se smejo na zvestobo svojih pristašev zanesti. Prišli bomo, kadar nas pokličejo.

Vellach—Iz Bele. Tudi mi smo se nadejali, da bo nova država ugodila šolskim težnjam slovenskega ljudstva. Saj nemško ljudstvo samo tako zelo ljubi svojo materno besedo. Tembolj se zato čudimo, da so bile premeščene vse učne moči, ki so znale slovensko. Nove učiteljice ne govorijo niti besedice slovensko. Kdor pozna naše gorske vasice, ve, da prebiva pri nas rod, ki ima malo vezi z velikim svetom in se zadovoljuje s svojim domačim. Otroci v predšolski dobi nimajo nobene možnosti, da se priučijo nemščini. V šoli pa se začne nemški pouk s prvim dnevom prvega oddelka. Ni čuda, da se šolarčki zato naravnost branijo hoditi v šolo, in stariši z žalostjo ugotavljajo, da je njihovem otrokom minulo vse veselje do šolanja. Pričakujemo, da bo slovenska organizacija tolmačila pri merodajnih oblasteh šolske težnje in dosegla naravno pravico vsakega naroda. — Mnogo se pri nas gradi in koplje. V najnovejšem času so začeli iskati bakreno rudo in sicer v takozvanem Kožlaku, dolini, ki je vzporedna korški.

Loibach—Libuče. V vrsti letošnjih sadov zemlje nas je najbolj zadovoljil krompir, katerega je veliko in je dobre kakovosti. Posebno dobro se je obnesel krompir, ki smo ga dobili spomladi za seme iz Nemčije. — Sadja ni bilo in tisti, ki radi srkajo mošt, se bodo morali zadovoljiti za leto dni s Klančnico ali Podrešnico, ki tečeta skozi našo vas. Pa drugo leto nam ne bo menda več treba piti vode iz potoka, ker dobimo iz Podkrajja vodovod. Oskrboval bo s pitno vodo Gornje in Spodnje Libuče ter tudi Pliberk. Baje dobimo tudi elektriko z Bistrice, zaenkrat vsaj v novo carinarnico. Morda si od vaščanov le kdo privoščijo boljšo luč. — Sredi oktobra je zaključil tukajšnji „Erntekindergarten“, dočim bodo drugod nadaljevali — tako čujemo — z vrtci tudi pozimi. Za prihodnje poletje pa nameravajo postaviti pri nas za otroški vrtec pravi dom. Da gledamo njegovo vzgojno delo z deljenimi čustvi, si lahko mislite.

Zelt—Sele. Naša farna cerkev je za nov zaklad bogatejša. V poletju je pri nas letoval znan slovenski kipar z Dunaja, ki je prav okusno prenovil oltar Srca Jezusovega. Tudi šola bo nova znotraj in zunaj. Bežijo in čedijo jo na vseh straneh. — V oktobru so gospod župnik poročili žaggarja Repovčevega Primoža z Barbko Malejevo. Ženitnina je bila prav vesela in praznična. — Na Kotu urejujejo že dalje časa nasilni hudournik. Pri delu se je v minulem tednu ponesrečil delavec Pörtsch. Po nesreči mu je zmečkalo roko, a je že okreval. — Pokopali smo 75letno Marijo Lenasi, mater priljubljene gospodinje našega župnišča. Bila je bogoljubna in rodoljubna žena. Večni ji mir, zaostanim naše sožalje!

Bleiburg—Iz pliberške okolice. Mnogo se pri nas govori o novi cesti, ki naj bi šla iz Pliberka preko Šmarjete do državne meje. Delavstvo bi bilo veselo zaslužka, kmetje pa komodne vožnje po gladki cesti. — Ko so predzadnje nedeljo zbirali v naših krajih staro železo, so kmetje in še drugi pripravili cele kupe starinske kovine. Sedaj pa ugibamo, kaj vse se bo iz starega železja pripravilo in se kar spogledujemo ob vzorni štedljivosti naše države. — Pliberško in libuško šolo so znotraj prenovili. Položili so nova tla in sobe prebelili. Otroci so bili nenadnih počitnic seve veseli.

Koroški drobiž. V Blatogradu je iz neznanih vzrokov izbruhnil požar v tamkajšnjem otroškem domu ter je ogenj leseno poslopje upepelil. — V zadnjih dveh tednih je celovška policija zabeležila 287 prestopkov prometnih predpisov. V primeri s prej se je število znižalo za 57 slučajev. — V nedeljo 23. oktobra so na vsem Koroškem nabrali skupno 1390 ton starega železja. — Poslopje bistriške tovarne je Kranjska industrijska družba stavila na prodaj. Menda se zanj zanima država, ki bi spet upostavila obratovanje. — Pogorelo je pri pd. Štaupicu v Spodnjih Rutah pri Hodišah. Komaj so rešili živino in nekaj oprave. Škode je okoli 15.000 mark. — V Žitari vesi sta se poročila Tomaž Huss, pd. Furm, in Zofija Glinikova, posestnikova hči. — Minuli teden se je v Celovcu

vršil tečaj za župane oz. občinske tajnike, ki bodo v doglednem času v obliki državnega akta civilno poročali. — V gostilni Neuwirt v Metlovi so prišli 40letnega vlomilca Matijo Pička, ki ima na vesti vrsto zločinov. — V Celovcu bodo šteli prebivalstvo.

Naša prosveta

Nekaj misli ob 10 letnici radia Ljubljane.

Te dni je ljubljanska radijska postaja praznovala 10 letnico svojega delovanja. Lahko se reče, da je v teh desetih letih v okviru danih možnosti vršila svojo nalogo prav vestno in zelo dobro, čeprav razpolaga z zelo omejenimi materialnimi sredstvi. Saj je število njenih naročnikov v Sloveniji sami še vedno veliko prenizko, da bi se mogle s prispevki iz naročnine kriti vse številne potrebe, ki se pri takem podjetju venomer pojavljajo. Zato se tudi ne smemo čuditi, če se njen spored malo bolj pogosto dopolnjuje z gramofonskimi ploščami. — Koroški Slovenci pa smo tega celo nadvse veseli, kajti, če bi ne bilo plošč, bi ne mogle tako često zadoneti na valovih ljubljanske radijske postaje naše mehke, otožno-vesele narodne melodije, ki jih pojejo naši fantje prav tako občuteno in lepo kakor na naših pevskih prireditvah.

Kdor je hodil po naših vaseh, je mogel pogosto videti v premožnejših kmečkih hišah, kako je družina v opoldanskih odmorih zbrana okoli radia in kako kar z neko pobožnostjo poslušajo ubrano petje, ki prihaja do nje po nevidni poti in jo prav nevidno povezuje z veliko družino slovenskega naroda v znamenju njegove kulture. In marsikateri naši mami se je utrnila solza, ko je mogoče po dolgih letih v domači hiši ob svojem ognjišču začela zopet tisto otožno „Pojdaj u rute . . .“. In marsikateremu našemu fantu so se mogoče kedaj zopet od ponosa napele prsi, češ: vidite, tudi mi imamo svoje bogastvo, tudi nas poslušajo po širokem svetu.

Ja, zares, čudovita reč je ta radio! Sedaj smo se ga že kar preveč navadili, pa se nam zdi, kakor da je bilo že od nekdaj tako in kakor bi drugače sploh biti ne moglo. Pa je komaj 10 let, odkar nam je začela kukati kukavica iz Ljubljane tudi po zimi, in komaj dobrih 15 let, odkar je začel ta čudoviti izum tehnike spajati ves svet med seboj, da imamo čisto utis: Moj Bog, saj je naša zemlja postala že kar premajhna, nič novega se ne zgodi, ne da bi še isti dan ves svet ne vedel za veliko novico.

Človeku se včasih zdi, da se je vsem nevidnim vezem, ki povezujejo z nepoznano silo člane enega naroda v neko živo kulturno celoto, da se je po radiu pridružila tem vezem še neka nevidna nitka, ki v obliki žive besede ali lepe pesmi, ali tudi s poskočno melodijo opozarja: He, bratec, kam si se izgubil? Glej, tu smo! Zapoj s nami veselo ali žalostno, kakor ti vlevata duša in srce! — Ko sem hodil med Slovenci po daljni Vestfaliji, so mi govorili: Povejte jim tam doma, da jih tu v tujini goreče poslušamo, da prihaja z njihovim petjem k nam živ košček daljne domovine, da nas zvonjenje in potrkanje zvonov iz domačih cerkva vabi s prav nepremagljivo silo k sebi kakor nekoč v naših mladih dneh. In še to jim recite, naj svojo postajo povečajo, da jo bomo mogli bolje poslušati. — Ubogi ljudje! Samo pridne roke so vzeli s seboj v tujino in mogoče sveženj otožnih spominov v srcu, vse drugo pa je ostalo nekje daleč, daleč doma. Pa se jih je končno spomnila domovina, po nevidnih valovih je priplavala za njimi, vsa lepa, ljubezniva, vabljiva in domača. — Komu se še ni orosilo oko, ko je po dolgih letih trpkega življenja v tujini zopet zaslišal pesem svoje materne govornice?

Vidite, tako mogočno je to čudo moderne tehnike, da prenaša po vsemirju pesem, smeh in jok, a tudi ljubezen domovine vsem tistim, ki jim je dano, da se lahko zatekajo k njemu kot svojemu prijatelju.

Če pomisli človek na naše kmečke domove, ki samevajo po oddaljenih vaseh ali kraljujejo samotni po rebrih naših gora, tedaj bi si pač želel: Da bi v to osamljenost naših ljudi mogel prinesiti radio vsaj nekaj veselja in jih tako povezati v ubrano celoto narodovega življenja.

Omagueš? V področju naše slovenske prosvete so se v zadnjem času pojavile nekatere nepravilike. Naj se zbog njih predamo malodušju? Naj bi pozabili, da je letošnja prosvetna sezona v znamenju vedrega našega voditelja Vinka Poljanca? Premnogi nam v teh dneh ustmeno in pismeno zatrujejo svojo najstrožjo disciplino in neomajeno zvestobo našim slovenskim vzorom. To je naš slovenski, to je Poljančev duh! Naj zgrabi in in zravna še tebe, prijatelj, ki morda omagueš in te je strah! Potem boš spet naš, čisto naš!

Okrožni sestanek za Gornji Rož in Zilo. V nedeljo 6. novembra se ob 2. uri popoldne sestanejo

Dobi se v knjigarni NS-Gauverlag, Klagenfurt, Bismarckring 13

pri Prangarju v Zmotičah predsedniki in tajniki slovenskih kulturnih organizacij Loče, Maloščice, Brnca, Zahome, Melviče in Brdo, da se z zastopniki osrednje prosvetne organizacije porazgovorijo o bodočem kulturnem delu. Udeležba je obvezna!

V Šmihel na „Dan slovenske žene“ vabi v nedeljo 6. novembra Slovenska prosvetna zveza. Spodnjepodjunska dekleta bodo v deklamacijah, petju in prizorih pokazala, kaj vse zna slovenska žena. Govornik pa bo ponazoril nalogo slovenskega dekleta in matere v našem času. Prireditelji se vrši pri Šerčerju v dvorani s pričetkom ob 3. uri, za kritje režije se pobira vstopnina 40 pfenigov. Naše ženstvo in še ostale prijateljke slovenske prosvete vabi osrednji prosvetni odbor h prav številni udeležbi.

Gospodarski vestnik

Po kmetiji naokrog.

Danes si oglejmo kmetijo z vseh strani. Kje in kaj bi se dalo preurediti, upeljati, izboljšati, popraviti? Saj to bodi velika skrb gospodarjeva v jeseni, da se ozre po kmetiji naokrog in pripravi delovni načrt za prihodnje leto. Nikar danes kmetovanja tjavendan, gospodarjenje bodi preudarjeno in smotno!

Najprej velja pravilo: pridelaj doma čim največ ko mogoče! Na kmetiji morda še ni moderne gnojnične jame in še vedno gredo milijoni v izgubo, medtem ko njive in travniki umirajo gladi. V hlevu je morda potrebno večje popravilo, tla so vlažna in nakopičena gnojja, svinjski hlevci so še starokopitni in skozi streho kuka beli dan, v njih pa se valjajo živali v blatu, pozimi pa trpijo vsled hudega mraza. Danes je treba nadalje vsaj srednjemu kmetu misliti na silo-napravo, s katero si zagotovi primerno količino živinske krme v pozno vigred.

Še v reji bo treba mnogih sprememb. Mlekarkstvo prihaja do veljave in se bo torej vreči na mlečno živino. Stare in slabotne živali je treba odstraniti. Vladati mora pravo razmerje med mlado in odraslo živino. Posebno pozornost bo treba polagati na dobre bika in plemenske merjasce. V dolini bo poleg umne živinoreje in prašičereje prinašalo redne, četudi manjše dohodke perutinarstvo. Že kar v jeseni naj misli gospodinja na dobrega petelina, v vigred na piščeta. Nad dve leti stare kokoši mora čimprej odstraniti. V hribih in gorah bo zagotovila stalne dohodke ovčjereja. Z dobrimi ovni se izboljša kakovost volne in mesa.

Njiv ne sme nihče prezreti. Izkušnja uči, da je treba posebno pri zimskih žitih velike skrbi za dobro, preizkušeno seme. Gnoj mora biti ob pravem času in v izdatni količini na njivi. Počasi se bo treba seznaniti z umetnimi gnojili, ki bodo poljedelstvu v velik prid, če so v rokah razsodnih kmetovalcev. Največje važnosti je za poljedelca njivski kolobar, t. j. pravilno menjavanje sadežev na eni njivi. Še je treba omeniti boj njivskim škodljivcem, skrb za dobro in odporno seme, za pravilno obdelovanje itd.

Končno ne smemo pozabiti gozdov, sadovnjakov in travnikov. V prvih je danes velik kapital, sadjarstvo postaja najbolj podpirana panoga, travništvo pa postaja že kar prava učenost. Kamor se gospodar ozre, vidi nove možnosti in nove prilike za svojo gospodarsko skrb, povsod bo treba njegove pridne roke. Po dobrem preudarku se bo odločil najprej za nujno in neobhodno delo in tako načrtno izboljševal svojo kmetijo.

A vse to gospodarjevo delo je polovičarsko, če se ne bo briga tudi za svojo in svojih dobro izobrazbo in če ne bo skrbel, da bo njegov dom ognjišče resničnega rodoljubja in bogoljubja. Kajti kmetovanje ni samemu sebi namen, marveč podlaga življenju po božjih in naravnih zapovedih.

Kateri gnoj je najboljši za sadno drevje? Najbolj uspešen je udelan hlevski gnoj ali pa kompost ali gnojnica. Gnoj in kompost potrosimo pod kapom krošnje (krone) ter ga z okopavanjem spravimo v zemljo. Gnojnico pa zalijemo na istem delu v luknje, ki smo jih napravili z železnim drogom. Tako gnojenje učinkuje več let. Če nam domačega gnojja primanjkuje, se moramo poslužiti umetnega. Najboljše umetno gnojilo za sadje je tisto, ki vsebuje vsa štiri rastlinska hranila: dušik, fosfor, kalij in apno. Tako gnojilo je nitrofoskal, ki je mešanica apnenega dušika, superfosfata in kalijeve soli. Nitrofoskala potrosimo po pol kg pod vsako drevesce ter ga z okopavanjem drevesnega kroga pomešamo z zemljo. Gnojimo daleč od debla zato, ker samo korenine-lasnice črpajo hrano iz zemlje. Tako gnojena drevesa se več let prav povoljno razvijajo.

Lesni pepel in detelja sta dobra prijatelja. Marsikdo bo morda ugibal, kako je to mogoče, da je njegov travnik poln detelje, čeprav ni sejal detelnega semena. Kdor natančno preišče travno rušo, opazi, da je na nji vse polno mladih detelnih rastlin, ki pa so zaostale v razvoju, ker niso našle v zemlji za razvoj potrebnih snovi, kakor kalija, fosforove kisline in včasih tudi apna. Vse te snovi se nahajajo v lesnem pepelu. Kakor hitro potrosiš s pepelom travnik, se bodo rastlinice čvrsto razrastle.

Korenje spravljamo v pozni jeseni. Izrito korenje se zvozi domov, doma se mu poreže cima ali pa tudi potrga. Pri tej priliki nam je treba odbrati tudi potrebno semensko korenje, kateremu pustimo srce. Na 1 ha zemlje se pridelja do 200 meterskih stotov korenin in po 50 stotov korenjevk. Korenjenje je najboljše sejati za bobom, manj na strnišče. Navadno ga sejemo pomladi bodisi med ječmen ali med salato. Na severu ga ponekod sejajo med ječmen ali lan po snegu koncem zime slično kakor deteljo.

Dobre vreče dobimo na sledeči način: Vzemimo kakih 14 litrov vode, vrzimo vanjo 1 kg zdrobljene hrastove skorje, denimo nad ogenj in pustimo, da se dobro skuha. V to raztopino denimo platno, iz katerega nameravamo sešiti vreče in ga pustimo v njej kakih 20 ur. Platno nato potegnemo iz vode, operemo v čisti vodi in posušimo. Čreslovina ali tanin, ki se nahaja v hrastovi skorji, se spoji s platnom in vreče ne plesnijo, so bolj trdne in vztrajne.

Gost jesih lepo očistimo, če prilijemo na vsak liter dve mali žlički sladkega mleka in ga pustimo dan ali dva na miru. Če se v tem času jesih ne očisti, ponovimo čiščenje še enkrat. Ko se vleže gošča na dno, previdno odlijemo čisti kis v steklenice in jih zamašimo.

Kako varujemo staro hišno opravo pred črvi? Najhujši sovražnik starega pohištva je lesničrva. Čestokrat uniči dragocene hišne dragocenosti. Najboljše sredstvo proti njemu je mešanica, sestavljena iz 86 delov lanenega olja in 4 delov kreozota. Dobro je tudi kreozotovo olje samo. Pomaga nadalje mešanica bencina in naftalina. Pri vseh teh sredstvih gre za to, da strupeni plini podrejo skozi luknjice v les do črvov in jih umorijo. Slična sredstva uporabljajo proti črvom tudi muzeji.

Beljaški zelenjadni trg. Od 9. oktobra do 11. novembra veljajo sledeče, po tržnega urada predpisane zelenjadne cene: Karfijol 18—25, endivija 6 do 8, špinata 22—30, 30—40, zeljate glave 7—10, kisljo zelje 33, fino zrezano 40, zimske redkvice 11 do 15, ohrovt 14—20, rdeča pesa 15—20, repa 7, korenje 22—30, zelena 30—40, peteršilj 30—40, hren 70—100, čebula 17—19, 19—23, česen 30—40, namizna jabolka 38—50, navadna 10—20, namizne hruške 50—80, navadne 30—40 pfenigov za kg. Višje cene se smejo zahtevati samo za najboljšo kakovost.

Zanimivosti

O bojnih ladjah.

Tolikokrat slišimo razna tuja in domača imena, s katerimi zaznamujemo različne vrste bojnih ladij. Naravnost k splošni izobrazbi že spada, da smo o njih vsaj nekoliko poučeni.

Oklopnice (Panzerkreuzer) se imenujejo največje ladje, katerih deli so opremljeni s posebnimi jeklenimi oklepi, debelimi 25 do 50 cm. Oklepi naj varujejo ladje pred sovražnimi streli. Oklopnice so opremljene s težkimi in navadno tudi z daljnostrelnimi topovi, ki zadevajo še na 30 ali 40 km v daljavo. Oklopnice so težke in okorne in vozijo bolj počasi. Posebno velikim in dobro opremljenim oklopnim pravimo tudi drednoti (Dreadnought). — Križarke so velike bojne ladje, ki niso opremljene s težkimi topovi in nimajo posebnih oklepov. Pač pa so močni njihovi stroji, da dosežejo ladje hitrost do 60 in še več km na uro. Križarkam podobne so ladje-izvidnice in rušilci, ki pa so večji in dobro oboroženi. Križarke križarijo po morju v vseh smereh in gledajo za sovražnim brodovjem. Če je slabotno, ga napadejo same, sicer pa opozorijo nanj glavno brodovje. Izvidnice so nekake morske patrolje. Ker so opremljene s torpedi, jih imenujemo tudi torpedovke. Njihova naloga je, da se kolikor mogoče približajo sovražni ladji, izstrelijo proti njej svoje torpede in se nato umaknejo. Še manjši kakor izvidnice so ladje, ki polagajo mine v svojih in sovražnikovih vodah in odstranjujejo sovražnikove mine. Posebno močne, četudi ne prevelike ladje so takozvani remorkatorji, ki so opora velikim, neokretnim ladjam. Ladje svoje vrste so podmornice, ki plavajo na vodi in pod vodo in so zato najvažnejše napadalno sredstvo.

Pet trotoev je tekmovalo. To je bila pač naj-svojevrstnejša tekma, ki so jo priredili seveda Amerikanci. Za progo so določili 800 metrov razdalje med panjem in troti. Tekmovalce so zaznamovali s posebnim znakom ter jih pri poletu kontrolirali. Najhitrejši trot je priletel v panj po preteku ene minute, dočim je najpočasnejši potreboval za isto pot celi dve minuti. Komisija je nato ugotovila, da se troti tudi pri tekmovalstvu vedejo bolj „po trotje“.

Komaj sedem centimetrov velik klavir je izdelal nek Madžar. Trdil se je z njim cele štiri mesece. Klavirjev glas je tih, a nenavadno čist. Da ga je dobro slišati, mora biti postavljen zvočnik-ojačevalec, s pomočjo katerega se sliši kakor normalen klavir. Seve tudi ni mogoče igrati z rokami, ko pa je cela roka velika, kot je dolg ves klavir. Igralec se mora posluževati posebnih palčic. Madžar je dobro kalkuliral, ker je mali klavir kmalu prodal za denar, kolikor ne stane niti najboljši normalni klavir.

„Poljska zvezda“ je bil stratosferni balon, ki so ga zgradili Poljaki po zamisli znanega profesorja Piccarda. Njegova prostornina je znašala 124 kubnih metrov, to se pravi, da je bil balon desetkrat večji od balona, v katerem je dosegel Piccard svojo rekordno višino. Poljaki so računili, da bodo z balonom posekali vse rekorde v stratosferi. Časopisi so že začeli poročati o pripravah na polet v zračne višine, ko se na predvečer na doslej še nepojasnen način po hudi eksploziji balon razletel na male kosce. Priprava balona je stala Poljsko 400.000 zlotov.

Zvon, posvečen spominu padlih vojakov. V italijanskem Roveretu imajo zvon, ki je posvečen vojakom, padlim v svetovni vojni. Zdaj ga bodo prelili. Že so naročili topovske cevi iz Anglije in Francije, Nemčije in Jugoslavije, iz Poljske in celo iz Amerike. Novi zvon bo tehtal šestnajst ton in bo imel tri metre v premeru. Italijansko zunanje ministrstvo je tudi že preskrbelo, da bo krščen z vodo zgodovinskih rek: z vodo iz Save, Drine, Donave, Rena, Soče, Piave i. dr. in s to vodo bodo polili zvon pri krstnem obredu.

Dunaj se je povečal. Glasom državnega zakona so bili deli dunajskega okrožja združeni z mestom. Veliki Dunaj šteje 26 okrajev, dočim jih je doslej imel 21. Skupno je bilo mestu pridruženih 97 občin, kar pomeni povečanje površine mestnega ozemlja od 27.800 ha na 121.800 hektarjev. Prebivalstvo zraste s priključitvijo za 213.000 oseb na 2 milijona 87 tisoč meščanov. Dunaj je tako po obsegu največje in po številu prebivalstva drugo največje mesto v državi.

Rastline — narodni simboli. Vsak narod ima svojo rastlino, ki mu je postala narodni simbol. Nam Slovencem sta lipov list in rdeči nagelj slovenski simbol, Nemci se ponašajo z dobovim listom, Francozi z makom ali marjetico, Poljaki s spominčico, Španija z nageljčkom, Angleži z belo ali rdečo vrtnico, Švica s sviščem, Turki s tulipanom, Bolgari z dišečo vrtnico, Japonci s kizantemo, Kanadčani z rdečim javorjem, Amerikanci s šipkom, Mehikanci nosijo dalijo, Paragvajci natikajo jasminov list. V Argentini so priredili takozvani vrt miru, kjer so združili vse rastline, ki so narodni simboli. Složno kot v naravi tam rastline cvetijo in dehtijo, medtem ko se narodi, ki jih zatikajo kot simbol, medsebojno črtijo in si ne zaupajo več. Pač res: vrt miru tam v Argentini. (Prosto po „Slovencu“.)

Ljudje se umivajo šele sto let. Medtem ko so se ljudje v srednjem veku radi snajžili in umivali ter dali mnogo na red in snago, je ta lepa navada v 16. stoletju začela izginjati. Ljudje so se kmalu odvadili vsakodnevnemu umivanju in rajši menjavali obleko, kakor pa bi se poslužili čistilne vode. Imovitejši sloji so se radi pudrali, kar je imelo za posledico kozavost. Vladal je pred vodo pravcati strah, češ, da je zdravju in koži škodljiva. Celot Napoleonu pripovedujejo, da se je umival samo s kolinsko vodo. Šele ko je zdravniška znanost napredovala in poudarjala važnost snage in čistosti, so odpadli predsodki pred umivanjem. Našega stoletja pa si brez vode, kopanja in umivanja res ne bi mogli več predstavljati.

Mleko je znano kot učinkovito lepotilno sredstvo. V Ameriki delajo z njim veliko reklamo. Ameriške mlekarne so pridobile več filmskih zvezd, ki se umivajo izključno z njihovim mlekom. Mleko zelo dobro učinkuje na kožo in mlekarne so že jele prodajati nalašč v ta namen pripravljeno mleko.

Tolažba. Žid Samuel se je mislil dati krstiti in je šel k rabinu. „Dragi rabin, v drugo vero bom prešel.“ — „Človek božji,“ se je zgrozil rabin. „Tvoj oče se bo v grobu obrnil, če boš kaj takega storil.“ — „Nič ne de,“ je odvrnil Samuel, „čez štirinajst dni se bo dal krstiti tudi moj brat. Takrat se bo moj oče v grobu še enkrat obrnil in potem bo ležal tako, kakor je prav.“